

# Arion banki

## Greining og mat á lánshæfi

**Lánshæfiseinkunn** **B+**  
Horfur Jákvæðar

A+	<b>B+</b>	C+	D+
A	B	C	D
A-	B-	C-	D-

Viðmið einkunnar: Ríki, flokkur A

Grunneinkunn: A+, A, A-, B+, **B**, B-, C+, C, C-, D+, D, D-

Heildareinkunn: A+, A, A-, **B**, B-, C+, C, C-, D+, D, D-

Sértryggt skuldabréf: A+, **A**, A-, B+, B, B-, C+, C, C-, D+, D, D-

### Horfur jákvæðar

Bankinn horfir í vaxandi mæli til framtíðar. Fjárhagslegur styrkleiki bankans er mikill og kjarnastarfsemi og samkeppnisstaða sterk. Gæði lánasafnsins fer batnandi og lok fjárhagslegar endurskipulagningar nokkurra stórra aðila sem unnið hefur verið að mun styrkja kennitölur. Gangi það effir í samræmi við áætlun mun einkunn bankans hækka. Niðurstaða lánshæfismats er óbreytt einkunn en horfur breytast í jákvæðar. Sérstakar aðstæður á Íslandi, s.s. gjaldeyrishöft, uppgjör við kröfuhafa og pólitísk óvissa, hafa verulega neikvæð áhrif á alþjóðlegt lánshæfismat Íslands og þar með bankans og mun það torvelða erlenda lánsfjármögnun bankans. Bankinn er hins vegar vel fjármagnaður í erlendri mynt og þarf ekki á endurfjármögnun að halda á næstunni.

Fjárhagur	2012	2011
Nettó vaxtatekjur	27.142	23.388
Nettó þjónustutekjur	10.748	10.685
Endurmat útlána	-4.690	-8.649
Rekstrartekjur	44.812	33.276
Hagnaður fyrir skatta	20.144	11.260
Hagnaður	17.056	11.094
Heildar eignir	900.675	892.121
Heildar skuldir	769.797	777.563
Heildar eigið fé	130.878	114.558
Áhættugrunnur eigna	657.763	664.956
Eiginfjárbáttur A	19,1%	16,4%
CAD hlutfall	24,3%	21,2%
Kostnaðarhlutfall	49,8%	52,5%
Útlán / Innlán	126,3%	114,6%
Arðsemi eigin fjár	13,8%	10,5%
Lán í vanskilum/Útlán til viðskiptav.	6,1%	10,6%

### Ritstjórn og aðalgreinendur:

Greinendur:

Oddný Ólafía Sævarsdóttir

Dr. Hersir Sigurgeirsson (ráðgjöf)

Ritstjórn:

Dr. Oddgeir Á. Ottesen

Ólafur Ásgeirsson

Dr. Hersir Sigurgeirsson

### Einkunn

**Mat Reitunar á lánshæfi Arion banka er B+ með jákvæðum horfum. Lánshæfismatið hefur því breyst úr stöðugum horfum í jákvæðar horfur.**

Mat Reitunar byggist á lánshæfismati á íslenskum markaði. Það er þekkt og viðurkennt af erlendum lánshæfismatsfyrirtækjum að þegar lánshæfi ríkissjóða er lágt getur aðferðafræði alþjóðlegra lánshæfismatsfyrirtækja vanmetið fjárfestingakosti eins og þeir horfa við innlendum fjárfestum.

Einkunnaskali Reitunar er nokkuð frábrugðinn þeim einkunnaskala sem algengt er að lánshæfismatsfyrirtæki nota. Fyrir þá sem þekkja vel til einkunnaskala erlendra lánshæfismatsfyrirtækja, þá jafngildir mat Reitunar BB fyrir skuldbindingar í erlendum myntum á erlendum mörkuðum, og A+ fyrir skuldbindingar í íslenskum krónum á innlendum markaði (sé miðað við algengan erlendan einkunnaskala).

### Samantekt

Arion banki vinnur áfram að úrlausnum þeirra verkefna sem tengjast bankahruginu. Sú vinna gengur ágætlega og Reitun telur líklegt að stór hluti þeirra mála, sem ekki þarf að útkljá fyrir dómstólum, klárast á næstu 12 mánuðum. Bankinn er smám saman að ljúka úrlausn forfíðarvandamála og horfir í vaxandi mæli til tækifæra í framtíðinni.

Úrlausn vandræðalána (e. problem loans), ásamt minni samþjöppunaráhættu útlána, eru þeir tveir þættir sem geta haft mest áhrif á lánshæfi bankans í bráð. Þegar þessari úrlausn verður lokið mun lánshæfi batna að öðru óbreyttu.

### Sterk fjárhagsstaða

Fjárhagsstaða bankans er afar sterk og sterk eiginfjárstaða veitir honum styrk til að mæta verulegum áföllum. Sterk markaðsstaða og öflug kjarnastarfsemi ættu að tryggja að bankinn geti viðhaldið traustum rekstri til framtíðar.

## Gæði útlána

Bankinn hefur náð ágætum árangri í að vinna niður hlutfall vandræðalána og auka þannig gæði lánasafnsins. Hlutfallið er þó enn of hátt og mikilvægt er fyrir bankann að ná því í eðlilegt horf. Gangi áætlanir upp, mun hlutfall vandræðalána lækka töluvert til viðbótar á næstunni.

Lán til tengdra aðila sem hlutfall af eiginfjárbætti A hafa neikvæð áhrif á lánshæfismatið. Lánveitingarnar eru nær eingöngu til hlutdeildarféлага Arion banka.

## Samþjöppun

Samþjöppunaráhætta í útlánum er enn töluverð en væntanlega mun draga úr henni þegar fjárhagslegri endurskipulagningu nokkurra stórra aðila er lokið. Líklegt er þó að samþjöppunaráhætta bankans verði mikil til framtíðar í alþjóðlegum samanburði, þar sem bankinn starfar aðeins í einu litlu hagkerfi.

Samþjöppun er einnig mikil í hlutabréfaeign bankans. Hugsanlega mun hún aukast enn frekar í kjölfar endurskipulagningar en Reitun telur þó ekki að um varanlegt fyrirkomulag sé að ræða, heldur að bankinn muni koma hlutabréfaeign í eðlilegra horf þegar aðstæður til þess verða hagstæðar.

## Íslenskar aðstæður

Sérstakar aðstæður á Íslandi, m.a. vegna fjármagnshafta, erlendra kröfuhafa og erfiðra aðstæðna á erlendum fjármagnsmörkuðum, hafa neikvæð áhrif á alþjóðlega lánshæfiseinkunn bankans.

Einkunnagjöf Reitunar tekur mið af innlendum samanburði en ekki alþjóðlegum, eins og gert er hjá stóru erlendu matsfyrirtækjunum. Hins vegar er beitt að mestu svipaðri aðferðafræði og hjá erlendu matsfyrirtækjunum.

Samkvæmt neyðarlögunum njóta innstæður forgangs umfram aðrar kröfur. Ekki er sérstaklega tekið tillit til þess í lánshæfismatinu, heldur sýnir einkunnin lánshæfismat á öllum almennum kröfum og innlánum til samans.

Hátt mat byggir á háu eiginfjárlutfalli bankans, háu lausafjárlutfalli og sterkri markaðsstöðu ásamt líklegum utanaðkomandi stuðningi Seðlabankans ef til þess kæmi. Jafnframt er minnkandi óvissa tengd gæðum eigna bankans og afskriftabörf fer minnkandi. Framtíðarhorfur bankans eru góðar og enn betri ef rekstrarumhverfi hans batnar.

Sveiflukennt rekstrarumhverfi kemur í veg fyrir hærra einkunn en gjaldeyrishöft og síbreytilegt skatta- og lagaumhverfi eykur óvissuna á framtíðarrekstrarhorfum bankans. Draga mun úr óvissu í rekstrarumhverfi með tímanum sem að öllu jöfnu mun hafa jákvæð áhrif á lánshæfi bankans.

Lágt lánshæfi ríkissjóðs og gjaldeyrishöft hafa verulega neikvæð áhrif á lánshæfi bankans á alþjóðlegum markaði. Með betra lánshæfismati ríkissjóðs aukast möguleikar bankans á að bæta alþjóðlegt lánshæfismat sitt. Afnám gjaldeyrishafta og uppgjör við erlenda kröfuhafa er liður í því að bæta bæði lánshæfismat ríkisins og Arion banka. Fjölbreyttari fjármögnun, án mikillar veðsetningar, getur einnig leitt til hærri lánshæfismats.

Helstu styrkleikar og áskoranir sem lánshæfismatið tók mið af eru eftirfarandi:

#### **Helstu styrkleikar**

- Afar hátt eiginfjárlutfall (e. CAR), 24,3%
- Hátt lausafjárlutfall, 33%, en lágmarkskrafa FME er 20%
- Öflug kjarnastarfsemi viðheldur traustum rekstri til framtíðar
- Bætt eignagæði með úrvinnslu vandræðalána
- Sterk markaðsstaða
- Alhliða fjármálaþjónusta
- Fyrstu skrefin tekin í erlendri fjármögnun veturinn 2012- 2013

#### **Helstu áskoranir/ógnanir**

- Gjaldeyrishöft
- Samþjöppun í lánabók og hlutabréfaeign
- Mikil laga- og stjórnvaldsóvissa
- Fáir, stórir eigendur
- Möguleg neikvæð niðurstaða úr dómsmálum fyrir bankann
- Efnahagshorfur
- Innlán njóta forgangs umfram almennar kröfur samkvæmt neyðarlögum

#### **Horfur**

Horfur eru jákvæðar í lánshæfismati Arion banka.

#### **Framkvæmd lánshæfismats**

Þessi greining og mat á lánshæfi Arion banka er unnin samkvæmt aðferðafræði Reitunar.

Greinendur ræddu við nokkra af stjórnendum bankans og fóru yfir skýrslu endurskoðenda. Greinendur fengu auk þess aðgang að öðrum gögnum Arion banka, bæði opinberum- og trúnaðargögnum, sem nauðsynleg voru við gerð lánshæfismatsins.

Í samræmi við samning milli Arion banka og Reitunar verður fylgst með lánshæfi bankans og gefið út efni eftir því sem Reitun telur þörf á en þó a.m.k. tvisvar á ári, eftir 6 og 12 mánaða uppgjör.

#### **Sértryggð skuldabréf og samantektir**

Arion banki hefur samhliða eigin lánshæfismati látið vinna lánshæfismat á þeim sértryggðu skuldabréfum sem bankinn hefur gefið út.

Lánshæfismatið er að finna hér: [www.reitun.is](http://www.reitun.is)

Stutt samantekt um aðferðafræði við lánshæfismat sértryggðra skuldabréfa er að finna hér: [www.reitun.is](http://www.reitun.is)

Reitun hefur tekið saman yfirlit um útgáfu sértryggðra skuldabréfa erlendis og er hana að finna hér: [www.reitun.is](http://www.reitun.is)

**Efnisyfirlit**

Einkunn.....	1
Samantekt.....	1
Framkvæmd lánshæfismats.....	3
Sértryggð skuldabréf og samantektir.....	3
Efnisyfirlit.....	4
<b>A. HUGLÆGIR ÞÆTTIR.....</b>	<b>5</b>
Vörumerki og samkeppni.....	5
Efnahags- og rekstrarumhverfi.....	6
Rekstrarstöðugleiki.....	7
Skipulag og áhættuvilji.....	9
Eftirlitskerfi, verklag og heimildir.....	11
Lagaumhverfi og eftirlitsstofnanir.....	11
<b>B. HLUTLÆGIR ÞÆTTIR.....</b>	<b>13</b>
Rekstur og eigið fé.....	13
Fjármögnun.....	15
Lausafjárstaða.....	16
Útlánaáhætta og gæði eigna.....	17
<b>C. UTANAÐKOMANDI STUÐNINGUR.....</b>	<b>21</b>
Seðlabankinn sem lánveitandi til þrautavara.....	21
Rekstur, efnahagur og kennitölur.....	22
Fyrirvarar.....	24

## A. HUGLÆGIR ÞÆTTIR

### Vörumerki og samkeppni

Góð samkeppnisstaða er mikilvæg forsenda þess að banki geti viðhaldið traustum rekstri og aukið virði sitt. Til að tryggja góða samkeppnisstöðu þarf vörumerki að vera sterkt. Góð samkeppnisstaða og sterkt vörumerki geta haft afgerandi áhrif á stöðu og afkomu banka, sérstaklega í erfiðu efnahagsumhverfi. Svigrúm bankans til að beita sér í samkeppni og viðhalda sterki markaðsstöðu, mun aukast þegar vinnu við endurskipulagningu lýkur.

Starfsemi bankanna eru skorður settar enn um sinn vegna gjaldeyrishafta, óvissu í efnahagsmálum, lágs lánshæfismats ríkissjóðs, núverandi og mögulega nýjum dómsmálum og stöðu margra lántakenda.

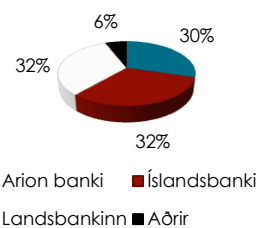
### Einn af þremur stóru

Arion banki er með sterka stöðu í viðskiptabankastarfsemi og eignastýringu en einnig í sjóðastýringu og kortaviðskiptum. Valitor er í meirihlutaeigu Arion banka og hluti af samstæðuuppjöri hans. Bankinn er að koma ágætlega út úr þeirri endurskipulagningar- og uppbyggingarvinnu sem þegar hefur verið unnin. Bankinn hefur verið að styrkja stöðu sína á fasteignamarkaði með nýjum lánveitingum, ásamt yfirtöku á Íbúðalánasafni slitabús Kaupþings, undir lok árs 2011. Ný tækifæri eru að myndast, m.a. á fasteignalánamarkaði, með aukinni veltu, á verðbréfa-markaði, vegna nýskráninga á hlutabréfamarkaði og almennt vegna aukinnar áherslu stjórnvalda á að efla fjárfestingu.

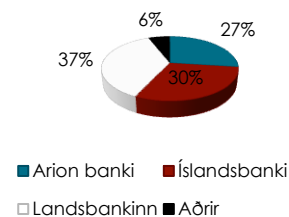
Viðskiptavinir banka eru yfirleitt nokkuð tryggir „sínur“ banka og lántakendum getur reynt erfið að skipta um banka sökum kostnaðar. Þessi tryggð hefur haldist þrátt fyrir hrún og þá erfiðleika sem bankinn, líkt og hinir bankarnir, hefur gengið í gegnum. Mynd 1 sýnir að u.þ.b. þriðjungur heildarinnstæðna í íslenska bankakerfinu er hjá Arion banka.

Bankinn er með vel dreifðan viðskiptamannagrunn og þjónar stórum hluta þjóðarinnar, í 25 útibúum víðsvegar um landið. Bankinn er með 25-35% markaðshlutdeild á flestum þeim sviðum sem hann starfar. Þjónustuframboð er breitt og telur bankinn mikilvægt að viðhalda þeirri breidd sökum smæðar innlends markaðar. Allir stóru bankarnir þrír hafa svipað viðskiptalíkan og veita allir alhliða fjármálaþjónustu. Reitun telur tækifæri vera framundan í lánveitingum en hlutur bankans í lánveitingum til heimila er 14% en 15% til fyrirtækja sbr. myndir 2 og 3.

### Heildarinnstæður



### Innstæður frá heimilum



### Mynd 1

Heimild: Arion banki

### Lánveitingar til heimila

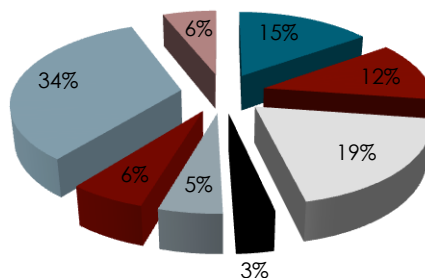


### Mynd 2

Heimild: Arion banki

### Lánveitingar til fyrirtækja

- Arion banki
- Íslandsbanki
- Landsbankinn
- Aðrir bankar
- Íbúðalánasjóður
- Lífeyrissjóðir
- Erlendar fjármálastofnanir
- Aðrar fjármálastofnanir



#### Mynd 3

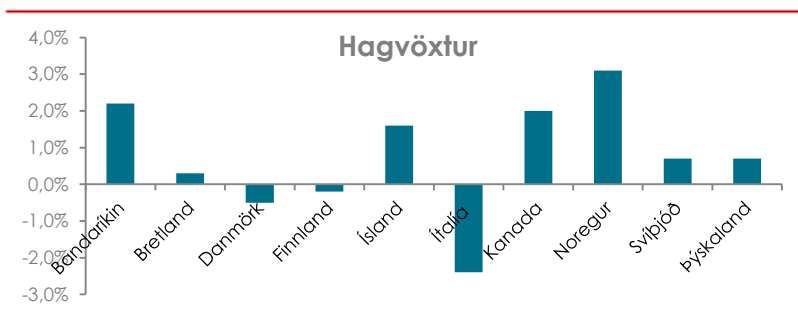
Heimild: Arion banki

### Efnahags- og rekstrarumhverfi

Áfram eru óleyst mörg af þeim vandamálum sem mynduðust í efnahags- og rekstrarumhverfi bankanna í bankahruninu 2008. Úrlausnarefnin eru flókin og tímafrek og ekki fyrir séð hvernig tekst til við úrlausn þeirra s.s. afnám gjaldeyrishafta, uppgjör við erlenda kröfuhafa og lækun erlendra skuldastöðu þjódarbúsins. Mikilvægt er að vel takist til við úrlausn þessara mála. Tækifæri bíða þó á hliðarlínunni og efnahagslegur samanburður við aðrar þjóðir hefur farið batnandi að undanförmu. Á mynd 4 má sjá hagvöxt á Íslandi árið 2012 í samanburði við fleiri lönd. Hagvöxtur hefur verið að meðaltali um 2,8% undanfarin 20 ár með 3,8% staðalfrávik, sem hvort tveggja er heldur meira en almennt þekkist í Norður-Evrópu.

#### Minnkandi hagvöxtur

Margt bendir til þess að hagvöxtur muni fara minnkandi hér á landi á næstu misserum m.a. vegna erfiðrar stöðu á evrusvæðinu. Almennt er reiknað með að þessi samdráttur í hagvexti vari ekki í langan tíma eða hafi umtalsverð áhrif. Umtalsverður samdráttur í landsframleiðslu myndi valda Arion banka, líkt og öðrum bönkum, erfiðleikum og gæti tafið uppbyggingu hans. Þróun efnahagsmála í Evrópu, ásamt þróun hrávöruverðs s.s. fiskverðs, álverðs og olíuverðs hafa mikil áhrif á hvernig til mun takast í uppbyggingu bankans. Þrátt fyrir marga óvissuþætti og mörg aðsteðjandi vandamál telur Reitun að íslenska hagkerfið nái að vinna sig út úr þessum erfiðleikum með tímanum. Að mati Reitunar er lítil hættu á öðru kerfishruni við núverandi aðstæður.



#### Mynd 4

Heimild: OECD

Stefna núverandi stjórnvalda er líkleg til að liðka fyrir stóriðju- og virkjanaframkvæmdum. Það myndi auka fjárfestingu sem nú er afar lítil í sögulegu samhengi. Einkaneyslan er einnig í sögulegu lágmarki og ekki er margt sem bendir til aukningar hennar, nema þá helst bjartari væntingar neytenda. Væntingavísitala Gallup tók gildið 101 í maí sem er það hæsta frá hrúni.

Gjaldeyrishöftin eru einn stærsti þátturinn sem bíður úrlausnar en þau hafa viðtæk áhrif á íslenskt efnahagsumhverfi. Til að mynda hafa höftin áhrif á verðmyndun á markaði auk þess sem þau eru einn þeirra þátta sem standa í vegi fyrir vilja erlendra aðila til að fjárfesta hérlandis. Skortur á trausti fjárfesta á stöðugleika í íslensku efnahagsumhverfi er annar þáttur sem kemur í veg fyrir erlenda fjárfestingu. Enn ríkir hér pólitísk óvissa, líkt og undanfarin ár, og lagabreytingar hafa verið tíðar.

Óvissa fylgir nýrri ríkisstjórn þar sem ekki liggur ljóst fyrir hvernig hún hyggst útfæra ýmsar hugmyndir og stefnumál. Þar má til dæmis nefna leiðréttingu á höfuðstól verðtryggðra lána og sektir á fjármálafyrirtæki fyrir seinagang við úrlausn vandræðalána.

## Rekstrarstöðugleiki

Stöðugleiki í rekstri er mikilvæg forsenda góðs lánshæfismats. Til að tryggja stöðugleika er afar mikilvægt að ná góðri áhættudreifingu með fjölbreyttri starfsemi ásamt öfluggu effirlitskerfi. Tekjur af grunnrekstrarþáttum, sem hlutfall af heildartekjum bankans, hafa aukist á milli ára og sú þróun hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið.

### Áfram beðið eftir niðurstöðum dómstóla

Aukinn stöðugleiki er að myndast í afkomu bankans samhliða batnandi lánasafni, samanber umfjöllun í síðari kafla um gæði eigna. Enn eiga dómur hins vegar eftir að falla sem skera úr um lögmæti lána og viðmiðanir við útreikninga. Hugsanlegt er að í einhverjum tilvikum verði hægt að endurmeta lán til hækkunar. Óvissa er í tekjumyndun og afkomu meðan beðið er endanlegra niðurstaðna. Tafla 1 sýnir vaxtamun, virðismat útlána, hreinar þóknatekjur og aðrar tekjur síðastliðin þrjú ár.

Tekjuskipting Arion banka						
m.kr.	2012		2011		2010	
Vaxtamunur	27.142	61%	23.388	70%	19.785	56%
Virðismat útlána	-4.690	-10%	-8.649	-26%	1.878	5%
Hreinar þóknatekjur	10.748	24%	10.685	32%	6.866	19%
Aðrar tekjur	11.612	26%	7.852	24%	7.094	20%
<b>Samtals</b>	<b>44.812</b>	<b>100%</b>	<b>33.276</b>	<b>100%</b>	<b>35.623</b>	<b>100%</b>

Tafla 1

Heimild: Arion banki

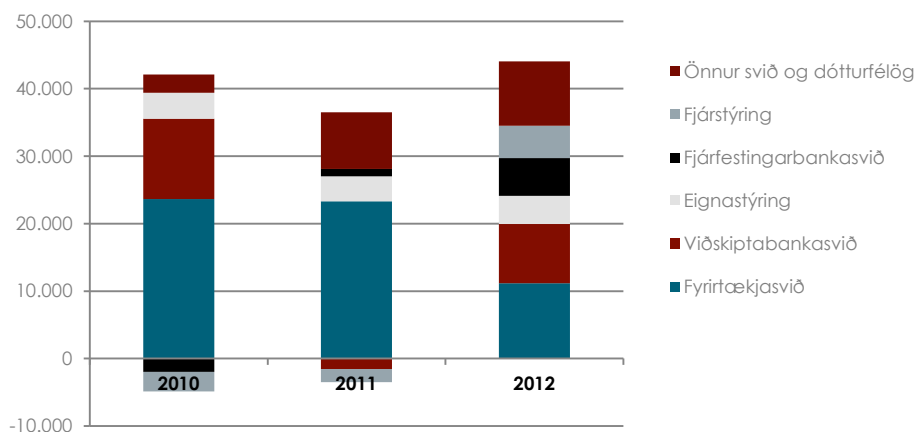
### Stöðugleiki vegna traustrar og dreifðrar kjarnastarfsemi

Sé horft til lengri tíma hefur bankinn góðar undirstöður til að ná betri og stöðugri afkomu. Núverandi viðskiptalíkan er hefðbundið og á sér langa sögu. Kjarnastarfsemi bankans er viðskiptabankastarfsemi sem byggir bæði á inn- og útlánum auk annarra tekjusviða og er ágætlega dreifð. Bankinn samanstendur af fimm megin starfþáttum: fyrirtækjasviði, viðskiptabankasviði, eignastýringarsviði, fjárfestingarbankasviði og fjárstýringu. Hlutfallsleg skipting tekna á milli sviða var að

nokkru leyti frábrugðin því sem var 2011. Tekjur fyrirtækjasviðs drógust saman um rúman helming vegna virðisbreytinga en grunnrekstur breyttist lítið. Fjárfestingarbankasvið og fjárfstýring bættu töluvert við sig og sama má segja um viðskiptabankasvið, en tekjur þess sviðs eru þó lægri en þær voru árið 2010. Einstaklingsviðskipti vega hlutfallslega þungt sem er mikilvægt, sérstaklega á tímum óvissu og óstöðugleika, þar sem þau viðskipti gefa almennt af sér jafna og tryggja afkomu.

Mynd 5 sýnir rekstrartekjur (e. operating income) helstu afkomusviða bankans. Þessi dreifing starfseminnar er styrkur fyrir bankann og jafnar tekjuflæði við mismunandi efnahagsaðstæður. Stór fyrirtækjaviðskipti, ráðgjafarviðskipti og miðlunarviðskipti vega ekki þungt og hafa ekki mikil áhrif á tekjur, a.m.k. ekki sem stendur. Telja verður þó líklegt að þessi hluti bankaviðskipta, sem almennt flokkast undir fjárfestingarbankastarfsemi, muni fara vaxandi og verða styrkari tekjustoð í rekstri bankans. Afkoma þessarar starfsemi verður þó væntanlega alltaf sveiflukenndari og óvissari en af hefðbundinni viðskiptabankastarfsemi.

### Skipting rekstrartekna



Mynd 5

Heimild: Arion banki

### Kostnaðarsamt bankakerfi

Bankakerfið hér á landi er stórt og kostnaðarsamt í alþjóðlegum samanburði. Fleiri starfsmenn vinna í íslenska fjármálakerfinu en víða erlendis, sé miðað við höfðatölu. Líklegt er að aukin hagræðing verði á næstu árum. Mögulega er þó ekki hægt að ná fram sömu hagræðingu og víða annars staðar, sökum fámennis.

### Starfsemi í einu hagkerfi

Staða bankans á innlendum markaði er sterk, en lítil starfsemi er erlendis. Sökum þessa er bankinn alfarið háður innlendum viðskiptum um tekjumyndun. Bankinn hefur þó í einhverjum tilvikum fylgt viðskiptavinum sínum utan þó tekjur af þeim viðskiptum séu óverulegar í hlutfalli af heildartekjum. Árangur bankans fer því nánast alfarið eftir efnahagsaðstæðum og vaxtarmöguleikum á Íslandi. Alþjóðleg starfsemi bankans gæti dregið úr áhættu og bætt lánshæfismat.

Ekki er líklegt að vilji sé til, eða möguleiki á, að dreifa áhættu með því að sækja inn á nýja markaði erlendis í bráð, auk þess sem gjaldeyrishöft setja verulegar skorður á erlenda starfsemi. Ýmsum verkefnum er a.m.k. ólokið áður en slíkar hugmyndir verða raunhæfur möguleiki. Líklegt er að bankinn verði að búa við einsleitni innlands efnahagsumhverfis enn um sinn, þó að starfsemi erlendis gæti dregið úr áhrifum íslenskra hagsveiflna.



Höfuðborgarsvæðið er stærsta og mikilvægasta markaðssvæði bankans. Um 70% íbúa Íslands búa á þessum hluta landsins og um 97% af 360 stærstu fyrirtækjunum hafa höfuðstöðvar sínar á höfuðborgarsvæðinu. Útibú bankans eru nú 25 og staðsett víða um land, þar af 7 á höfuðborgarsvæðinu. Útibúum hefur fækkað um 14 frá stofnun bankans. Dreifðari starfsemi um landið dregur að hluta úr áhættu en en ekki eins mikið og starfsemi erlendis.

#### **Væntingar um afkomustöðugleika góðar**

Reitun telur bankann eiga góða möguleika á því að viðhalda góðri og stöðugri afkomu, þegar bankaviðskipti verða komin í eðlilegt horf á ný.

#### **Skipulag og áhættuvilji**

Hluthafar bankans eru tveir, annars vegar skilanevnd Kaupþings, sem á 87% í gegnum dótturfélag sitt Kaupskil ehf., og hins vegar ríkissjóður, sem á 13% en Bankasýsla ríkisins fer með eignarhlutinn. Þetta eignarhald er með sérstöku samþykki Fjármálaeftirlitsins. Telja verður víst að nýir hluthafar komi að bankanum á næstu árum en dreifðara eignarhald myndi styrkja bankann og væri jákvætt skref í þróun hans. Svona eigendafyrirkomulag hefur að öllu jöfnu neikvæð áhrif á lánshæfismat.

#### **Tímabundnir eigendur**

Ekkert bendir til annars en að núverandi hluthafar stefni á að hámarka virði bankans. Það getur verið kostur að hafa fáa en öfluga eigendur ef fyrirtæki lenda í vandræðum. Komið hefur fram opinberlega að núverandi hluthafar líti alfarið á sig sem tímabundna eigendur og stefni á að selja hlut sinn á komandi árum.

#### **Hefðbundið stjórnskipulag**

Stjórnskipulag bankans er með svipuðum hætti og almennt tíðkast á Íslandi. Stjórn bankans er skipuð sjö aðalmönnum og þremur varamönnum. Kaupskil tilnefni sex af sjö aðalmönnum og ríkið tilnefni þann sjöunda. Þeir eru kosnir á aðalfundi í samræmi við hlutafélagalög. Við val á stjórnarmönnum er stuðst við leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja<sup>1</sup> en samkvæmt þeim skal meirihluti stjórnarmanna vera óháður félaginu og að minnsta kosti tveir stjórnarmenn (í fimm manna stjórn) óháðir stórum hluthöfum félagsins. Í reglubók bankans hefur stjórn ákveðið að innleiða þau viðmið sem birt eru í áðurgreindum leiðbeiningum.

#### **Virk stjórn**

Stjórn bankans ber endanlega ábyrgð á heimildum til töku lausafjár- og markaðsáættu sem og að ákvarða stefnu hans varðandi áhættumælikvarða og fjármagnsskipan. Stjórnin fer yfir áhættumat bankans, innri reglur og heimildir með

<sup>1</sup> Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja eru gefnar út af Viðskiptaráði Íslands, Nasdaq OMX og Samkeppniseftirlitinu

reglulegum hætti. Stjórnarmenn sitja í endurskoðunar- og áhættunefnd (e. Board Audit and Risk Committee), lánanefnd stjórnar (e. Board Credit Committee), og starfskjaranefnd.

### **Skýrslugerð og gagnsæi**

Endurskoðunarfyrirtækið Ernst & Young ehf. eru kjörnir endurskoðendur bankans. Reikningsskil eru í samræmi við alþjóðlega reikningsskilastaðla (IFRS) varðandi framsetningu og innihald. Það gerir samanburð við erlenda banka auðveldari auk þess sem Basel II reglurnar hafa verið innleiddar á Íslandi og Basel III reglurnar eru í farvatninu. Bankinn útbýr og birtir opinberlega fjögur uppgjör á ári þar sem tólf mánaða uppgjör er endurskoðað en sex mánaða uppgjör er kannað. Bankinn birti vorið 2013 í fyrsta sinn áhættuskýrslu í samræmi við 3. stoð Basel II reglanna. Birting skýrslunnar hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið.

### **Lán til tengdra aðila**

Lán til tengdra aðila eru 43% af eiginfjárgrunni A. Til tengdra aðila teljast stórir hluthafar, stjórn og helstu stjórnendur og hlutdeildarfélag, þ.e. þegar eignarhlutur Arion banka er 20-50%. Lánveitingarnar eru nánast að öllu leyti til hlutdeildarféлага bankans. Hátt hlutfall lánveitinga til tengdra aðila hefur neikvæð áhrif á lánshæfismat þar sem flóknari hagsmunir geta legið að baki úrvinnslu og innheimtu slíkra lána.

### **Áhættuvilji**

Arion banki hefur lagt áherslu á að draga úr áhættu frá stofnun. Innlendir afleiðumarkaðir eru þó óskilvirkir eftir hrun fjármálakerfisins og takmarkað aðgengi er að erlendum afleiðumörkuðum. Á síðustu árum hefur mikil vinna farið í endurskipulagningu útlána sem dregur úr áhættu útlánasafnsins. Áhættuvilji er meðal annars metinn út frá heimildum starfsmanna til stöðutöku á markaði og markaðsáhættu bankans. Markaðsáhætta skiptist í vaxta-, hlutabréfa- og gjaldmiðlaáhættu sem hér verður fjallað nánar um.

### **Vaxtaáhætta**

Vaxtaáhætta myndast vegna ójafnvægis í meðaltíma vaxtaberandi eigna og skulda. Vaxtaáhætta bankans hefur aukist á milli ára og skýrist það að megninu til af auknum verðtrygðum útlánnum sem eru yfirleitt á föstum vöxtum í lengri tíma. Aukningin er ekki eingöngu tilkomin vegna nýrra lána heldur einnig vegna skilmálabreytinga sem gerðar voru á lánum á árinu.

Bankinn er að stórum hluta fjármagnaður með innlánnum. Stór hluti þeirra er óbundinn eða bundinn í stuttan tíma og vextir breytilegir. Útlán bankans eru að miklu leyti löng verðtrygð lán með föstum vöxtum. Íbúðalán eru að miklu leyti fjármögnuð með sértrygðum skuldabréfum sem dregur úr vaxtaáhættu.

Verðbólguáhætta er hluti af vaxtaáhættu og er tilkomin vegna misvægis á milli verðtrygðra eigna og skulda. Verðtryggingarjöfnuður jókst um 33 ma.kr. á milli ára og var 45 ma.kr. í árslok 2012. Aukningin er tilkomin bæði vegna þess að verðtrygð útlán jukust á árinu og vegna þess að verðtryggðar skuldir minnkuðu á milli ára.

Reitun telur að bankinn sé að vinna að auknu samræmi eigna og skulda, með tilheyrandi lækkun vaxtaáhættu.

### **Hlutabréfaáhætta**

Bankinn á bæði skráð og óskráð hlutabréf og skuldabréf. Bankinn eignaðist stóran hluta hlutabréfanna í kjölfar hrunsins þegar hann tók yfir eða eignaðist hluta í félögum sem ekki gátu staðið við skuldbindingar sínar. Hluti þessara eigna er því tilkomin vegna þeirrar endurskipulagningarvinnu sem átt hefur sér stað en endurspeglar ekki endilega áhættuvilja bankans.

Algengast er að skilgreina hlutabréfaáhættu vegna eigna í fjárfestingabók sem útlánaáhættu en ekki markaðsáhættu. Við gerð lánshæfismats er hlutabréfa-áhætta í fjárfestingabók þó skilgreind sem markaðsáhættu.

#### *Gjaldmiðlaáhætta*

Gjaldmiðlaáhætta er hætta á tapi vegna óhagstæðra hreyfinga á erlendum gjaldmiðlum. Gjaldmiðlaáhætta bankans er tilkomin vegna ójafnvægis milli eigna og skulda í erlendum myntum. Gjaldmiðlaáhætta bankans er svipuð á milli ára og hrein staða í árslok nam 18 ma.kr.

Að mati Reitunar er markaðsáhættan innan eðlilegra marka, í hlutfalli af eiginfjárpætti A.

### **Effirlitskerfi, verklag og heimildir**

Starfsaðferðir og kerfi innan bankans uppfylla kröfur til nauðsynlegs effirlits og effirfylgni við áhættustjórn bankans. Arion banki yfirtók kerfi og ferla frá Kaupþingi og hefur aðlagð þá að breyttum banka og auknum kröfum effirlitsaðila og stjórnenda bankans. Effirlit með þróun lánasafns og útlánaákvörðunum hefur verið eftt umtalsvert. Effirlitskerfi bankans skiptist í innri endurskoðun, áhættustýringu og regluvörslu.

#### **Innri endurskoðun**

Innri endurskoðun er sjálfstæð eining sem heyrir beint undir stjórn bankans. Hún tekur út áhættupætti og effirlitskerfi sviða bankans og skilar úttektum sínum til viðkomandi sviða og til Endurskoðunar- og áhættunefndar bankans. Í endurskoðunar- og áhættunefnd sitja þrjú stjórnarmenn auk eins utanaðkomandi aðila sem er óháður bæði bankanum og hluthöfum hans. Endurskoðunar- og áhættunefnd gefur skýrslu til stjórnar og er ábyrg fyrir ársfjórðungslegu mati á almennum gæðum uppgjóra og innri reglum. Innri endurskoðun fundar reglulega með stjórnarformanni bankans og ytri endurskoðanda.

#### **Áhættustýring**

Yfirmaður áhættustýringar er framkvæmdastjóri sem heyrir undir forstjóra. Yfirmaður áhættustýringar situr alla fundi endurskoðunar- og áhættunefndar bankans þar sem hann fer yfir mánaðarlega áhættuskýrslu (e. Risk Report) og önnur málefni tengd áhættu bankans.

Yfirmaður áhættustýringar, eða fulltrúi hans, situr alla fundi lánanefndar stjórnar, lánanefndar bankans, (e. Arion Credit Committee) og lánanefndar fyrirtækja (e. Corporate Credit Committee). Áhættustýring situr ekki fundi lánanefnda útibúa (e. Retail Branch Credit Committees) en hefur aðgang að lánumsóknum og ákvörðunum. Lánumsókn getur verið vísað til lánanefndar bankans af áhættustýringu, fyrir eða eftir afgreiðslu mála, í lánanefndum fyrirtækja og útibúa. Áhættustýring fær til sín lánumsóknir fyrir fundi lánanefnda stjórnar og bankans og gefur þeim umsögn.

#### **Regluvarsla**

Regluvarsla heyrir undir bankastjóra og fylgist með því að reglum effirlitsaðila og innri reglum bankans sé framfylgt.

### **Lagaumhverfi og effirlitsstofnanir**

Íslensku bankarnir búa allir við sama laga- og effirlitsumhverfi. Tilskipanir framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins á sviði fjármála eru innleiddar á Íslandi skv. EES samningnum. Auk ráðuneyta setja Fjármálaeffirlitið, Seðlabankinn og Samkeppniseffirlitið þeim reglur og þrjár síðastnefndu stofnanirnar eru ábyrgar fyrir effirliti. Fjármálaeffirlitið og Seðlabankinn hafa lagt áherslu á að styrkja effirlit með

bönkum og aukið eiginfjár- og lausafjárkröfur. Fjármálaeftirlitið hefur lagt aukna áherslu á vettvangsathuganir.

Samkvæmt upplýsingum á heimasíðu FME þá fór eftirlitið í umfangsmikla skoðun á árinu 2012 á aðferðum Arion banka við virðismat útlána, gagnasöfnun og skjölun viðeiganda upplýsinga. Meginniðurstaða athugunarinnar var að ekki væru vísbendingar um að bókfært virði útlánasafns bankans væri ofmetið.

Mikið álag hefur verið á íslenskum dómstólum í kjölfar bankahrunsins sem seinkað hefur endurskipulagningu útlánasafns vegna ágreinings um lögmæti láns-samninga. Ágreiningsmál vegna láns-samninga hafa nýlega verið sett í forgang sem flýttir fyrir úrlausn þeirra. Lok endurskipulagningar útlánasafnsins og lægra hlutfall vandræðalána myndi bæta lánshæfismat bankans.

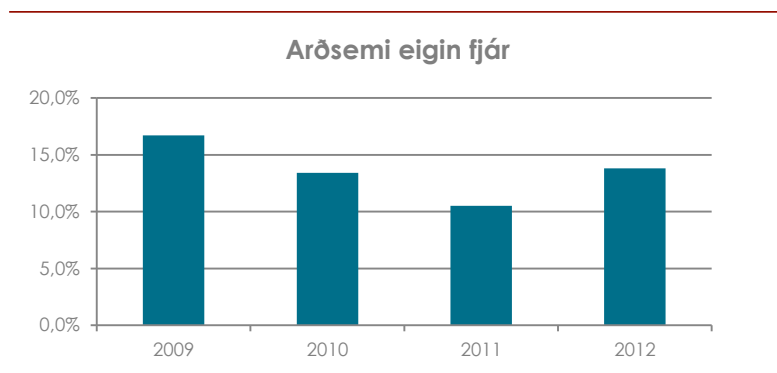
## B. HLUTLÆGIR ÞÆTTIR

### Rekstur og eigið fé

Mikil óvissa hefur einkennt efnahagsreikning bankans frá stofnun og þá sérstaklega um raunvirði yfirtekens útlánasafns frá Kaupþingi. Þó óvissa um virði lánasafnsins hafi minnkað er hún þó enn töluverð.

#### Arðsemi ágæt þrátt fyrir sterka eiginfjárstöðu

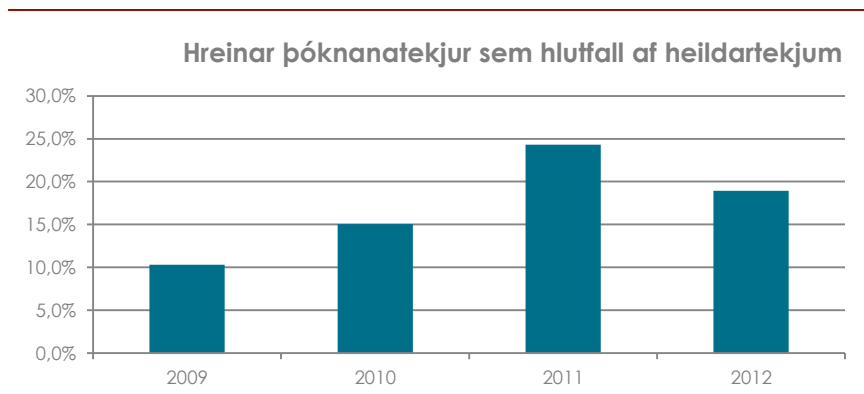
Arðsemi eigin fjár var 13,8% árið 2012 samanborið við 10,5% árið 2011. Mynd 6 sýnir arðsemi eigin fjár síðustu ára. Arðsemi af reglulegri starfsemi var nánast óbreytt á milli ára eða 10,6% árið 2012 samanborið við 10,8% árið 2011. Há eiginfjárstaða lækkar arðsemina. Að mati Reitunar hefur bankinn svigrúm til þess að greiða út arð á næstu árum, en það myndi lækka eiginfjárlutfallið. Lækkun á eiginfjárlutfallinu þyrfti ekki að hafa neikvæð áhrif á lánshæfismat ef dregið hefði úr hlutfalli vandræðalána og samþjöppun í útlánabók.



**Mynd 6**

Heimild: Arion banki

Vaxtamunur var sem fyrr uppistaðan í afkomu bankans. Hreinar þóknunatekjur eru nánast óbreyttar á milli ára. Þóknunatekjur og þóknana gjöld hafa þó dregist örlítið saman á milli ára og voru þóknunatekjur tæp 20% af heildartekjum bankans árið 2012 en um 25% árið 2011. Á mynd 7 má sjá hlutfall þóknunatekna af heildartekjum síðastliðin ár. Reitun telur að þóknunatekjur gætu aukist á næstu árum effir því sem efnahagslífið styrkist og aðgengi að fjármagni batnar.



**Mynd 7**

Heimild: Arion banki

Vaxtamunur af vaxtaberandi eignum stóð í stað á milli ára í 3,4%. Vaxtamunur bankans er hár í alþjóðlegum samanburði, en ógætlega í samræmi við stærð bankans og þann vaxtamun sem almennt sást áður en útrás íslensku bankanna hófst fyrir alvöru.

#### Sterkt kostnaðarlutfall

Kostnaðarlutfall bankans árið 2012 var 49,8% samanborið við 52,5% árið 2011. Kostnaðarlutfall er einn liður í því að meta skilvirkni bankans. Ráðist hefur verið í aðgerðir til lækkunar á kostnaði á síðustu misserum. Sérstakar álögur stjórnvalda á bankastarfsemi gætu leitt til hækkunar hlutfallsins en á móti kemur að mögulega myndast svigrúm til lækkunar þegar vinnu við endurskipulagningu lýkur. Kostnaðarlutfall bankans er ágætt og hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið í dag.

#### Sterkt eiginfjárlutfall

Eiginfjárlutfall bankans er afar sterkt. Í árslok 2012 var eiginfjárlutfall bankans (e. CAR) 24,3% og eiginfjárbáttur A (e. Tier 1) 19,1%. Þessi hlutföll hækkuðu frá árinu 2011 úr 21,2% eiginfjárlutfalli og 16,4% eiginfjárbætti A. Eiginfjárstaða bankans hefur styrkst umtalsvert frá stofnun bankans og er verulega yfir kröfum Fjármálaeftirlitsins. Hátt eiginfjárlutfall getur komið niður á arðsemi bankans. Með upptöku innri matsaðferða gæti eiginfjárbörfin minnkað, sérstaklega þegar lengra líður frá hruni og hlutfall vandræðalána hefur lækkað. Erlendir bankar sem nota innramatsaðferð við mat á eiginfjárbörf hafa oftast lægra eiginfjárlutfall heldur en íslenskir bankar sem nota staðalaðferð. Eins og sjá má í töflu 2 er eiginfjárlutfall dæmigerðra norræna banka mun lægra en þeirra íslensku. Kostnaðarlutfall og vaxtamunur þeirra er einnig mun minni og afskriftareikningurinn er lægri.

2012	Arion	Íslandsbanki	Landsbanki	Jyske bank	DnB NOR
Eiginfjárlutfall	24,3%	25,5%	25,1%	13,3%	11,2%
Vaxtamunur	3,4%	3,9%	3,2%	1,9%	1,6%
Kostnaðarlutfall	49,8%	63,0%	70,0%	65,1%	49,5%
Afskriftarreikningur / útlán	9,5%	7,2%	6,2%	3,4%	1,0%

2011	Arion	Íslandsbanki	Landsbanki	Jyske bank	DnB NOR
Eiginfjárlutfall	21,2%	22,6%	21,4%	14,7%	11,4%
Vaxtamunur	3,4%	4,5%	2,9%	1,9%	1,5%
Kostnaðarlutfall	52,5%	56,0%	57,2%	68,9%	47,1%
Afskriftarreikningur / útlán	9,1%	7,0%	4,3%	2,8%	1,0%

**Tafla 2**

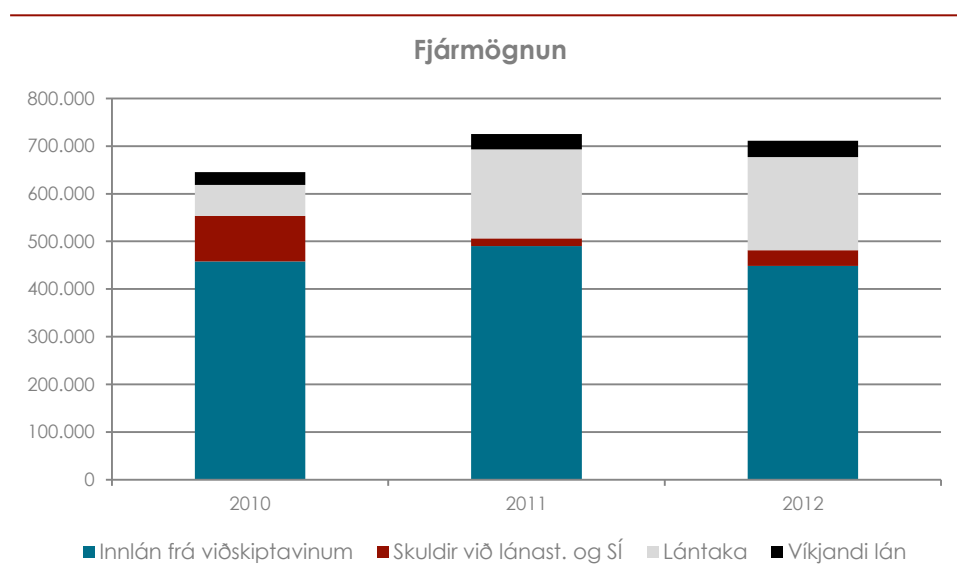
Heimild: Ársreikningar bankanna

Hlutfall áhættugrunns (e. Risk Weighted Assets) af heildareignum í árslok 2012 var 73,0% og hafði hlutfallið lækkað frá árslokum 2011, úr 74,5%. Lægra hlutfall á að benda til áhættuminni eigna. Eftir því sem hlutfallið er lægra þarf að binda minna eigið fé sem eykur getu til aukinnar skuldsetningar. Útreikningur byggir á Basel II reglum þar sem skilgreint er mismunandi áhættuvægi fyrir mismunandi eignir. Töluverð umræða hefur farið fram um það hvort þær áhættuvogir sem fram koma í reglum endurspeglir áhættu með réttum hætti, ekki síst eftir hrunið 2008, og telja margir að reglurnar hafi átt þátt í aukinni áhættusækni alþjóðlegra banka. Reynt var að bæta þær aðferðir sem settar voru fram í Basel I reglum með útgáfu Basel II reglnanna og færa reglurnar nær þeirri raunverulegri áhættu sem einkennir skuldbindingar innan og utan efnahagsreiknings banka. Þeir erfiðleikar sem fjármálastofnanir víða um heim lentu í 2008 kölluðu á endurskoðun reglnanna og

nú hafa verið kynntar nýjar reglur (e. Basel III) sem fela í sér auknar eiginfjár- og lausafjárkröfur.

### Fjármögnun

Leiðir til fjármögnunar á markaði hafa verið takmarkaðar undanfarin ár en bankinn vinnur að því að auka fjölbreytni í fjármögnun, t.d. með erlendri skuldabréfaútgáfu og útgáfu sértryggðra skuldabréfa. Aðstæður undanfarinna ára hafa leitt til einsleitrar fjármögnunar bankans líkt og annarra innlendra banka. Innlán eru uppistaðan í fjármögnun hans, sem er á margan hátt gott en einnig fylgja því ókostir þar sem mikið af innlánnum bankans eru óbundin og því er töluvert ójafnvægi í tímalengdum vaxtaberandi eigna og skulda. Binding innlána hefur þó aukist töluvert á milli ára. Aukin fjölbreytni í fjármögnun bankans hefur jákvæð áhrif á lánshæfismat. Á mynd 8 má sjá breytingar á fjármögnun bankans síðastliðni þrjú ár.



#### Mynd 8

Heimild: Arion banki

### Innlán

Innlán eru almennt talin vera stöðugri og áhættuminni fjármögnun en lánsfé á markaði. Innlán námu 63% af fjármögnun bankans í árslok 2012 samanborið við 68% í árslok 2011.

Bankinn hefur flokkað innlán sín í 7 mismunandi flokka eftir kvikleika þeirra. Þessi flokkun gefur til kynna að þriðjungur til allt að helmingur af innlánnum bankans sé mögulega mjög kvikur, færri svo að gjaldeyrishöft yrðu felld úr gildi án fyrirvara. Að mati Reitunar er fátt sem gefur til kynna að yfirvöld muni losa hratt um fjármagnshöftin.

Bankinn hefur aukið framboð af bundnum innlánnum og í lok árs 2012 var hlutfall bundinna innlána 42% sem er töluvert aukning frá árslokum 2011 þegar bundin innlán voru 23%. Innlán eru skilgreind bundin ef þau eru ekki laus í 7 daga eða lengur.

### Hlutfall innlána á móti útlánnum

Hlutfall innlána af útlánnum var 79% í árslok 2012 samanborið við 87% í lok árs 2011. Fyrir hrun var þetta hlutfall í flestum tilvikum á bilinu 25-50% en hafði verið heldur

hærra áður en útrás á erlenda markaði hófst. Reitun telur að hlutfall innlána muni lækka og fjármögnun á markaði og millibankamarkaði muni aukast á móti. Forgangur innstæðna gæti þó torvelað markaðsfjármögnun nema með útgáfu sértryggðra skuldabréfa.

Almennt eru innlán talin stöðug fjármögnun. Arion banki hefur flokkað innlán eftir því hversu líklegt er að þau verði tekin út við ýmsar aðstæður, t.d. með afnámi gjaldeyrishafta eða afléttingu fullrar ábyrgðar á innstæðum. Arion banki hefur birt eigið álagspróf á lausafjárstöðu sem tekur mið af áhrifum á lausafjárhlutfall og reiðufjárhlutfall við að kvikustu innlánin, flokkur 1 (vegna gjaldeyrishafta) og flokkur 2 (vegna kröfuhafa), hverfi út úr bankanum skyndilega. Með lausafjárhlutfalli er átt við hlutfall lausra eigna af öllum innstæðum, (e. Secured Liquidity Ratio) og reiðufjárhlutfall er laust fé af óbundnum innstæðum, (e. Cash Ratio). Arion banki stenst álagsprófið hvað varðar lausafjárhlutfallið en ekki reiðufjárhlutfallið. Hins vegar verður að telja víst að ef bankinn lenti í áhlaupi, sem þurrkaði upp reiðufé, að þá hefði hann full tök á að ná sér í aukið reiðufé með endurhverfum viðskiptum við Seðlabankann. Reitun telur að bankinn ráði vel við erfiðar sviðsmyndir sem lækkað geta laust fé og reiðufé.

### Lántaka á markaði

Bankinn gaf út sértryggð skuldabréf á árinu 2012 og steig sín fyrstu skref í erlendi fjármögnun árið 2013 með skuldabréfaútgáfu í norskum krónum. Útgáfa á sértryggðum skuldabréfum er liður í að auka markaðsfjármögnun bankans. Með því móti næst fjölbreyttari fjármögnun og meðaltími eigna og skulda verður jafnari sem dregur úr vaxtaáhættu. Bankinn þarf að gera ráð fyrir því að hluti innlána geti farið út úr bankanum í framtíðinni og þarf því að vera búinn að tryggja aðgengi sitt að markaðsfjármögnun fyrir þann tíma. Mikilvægt er fyrir bankann að fjármögnun takist vel, en þó þarf að reikna með að hún geti tekið einhvern tíma. Frekari umfjöllun er að finna um sértryggðu bréfin í lánshæfismati Reitunar á þeim.

Arion banki fór í sitt fyrsta erlenda skuldabréfaútbóð í byrjun þessa árs og gaf út skuldabréf í norskum krónum. Nokkuð vel tókst til m.v. aðstæður og þeirrar ímyndar sem tengist lánveitingum til Íslands eftir bankahrun. Mikilvægt er fyrir bankann að byggja upp þessa fjármögnunarleið og mun það eflaust taka tíma og vera kostnaðarsamt í byrjun. Gott svigrúm ætti hins vegar að vera fyrir bankann að auka tiltrú fjárfesta sem leiðir til lækkunar vaxtaálagsins. Mikilvægir hlekkir í því verkefni eru að lækka hlutfall vandræðalána og draga úr samþjöppun í útlánabók, auk þess sem bætt lánshæfismat ríkissjóðs væri til hagsbóta. Erlend skuldabréfaútgáfa bankans bætir nými stöð við fjármögnun hans og hefur jákvæð áhrif á lánshæfismat.

### Veðsetning eigna

Bætt fjármagnsskipan bankans og betra aðgengi að markaðsfjármögnun mun bæta lánshæfismat hans. Hafa þarf þó í huga að ef mjög stór hluti af bestu eignum bankans verður veðsettur sértryggðra skuldabréfasafninu þá getur það minnkað eignagæði þess hluta sem snýr að almennum lánveitendum og innlánseigendum.

Bankinn hefur veðsett hluta af útlánum sínum við lántöku. Upphæð veðsettra lána nam í árslok 167 milljörðum króna en var um 171 milljarður króna árið 2011. Þau lán sem voru sett að veði voru íbúðalán til einstaklinga, sveitafélagalán og lán til ríkisstofnana. Forgangur innstæðna sbr. þar að lútandi lagasetningu hefur neikvæð áhrif á lánshæfi almennra krafna.

### Lausafjárstaða

Færa má rök fyrir því að lausafjár vandræði banka, í alþjóðlegu fjármálakreppunni, hafi leitt til brunaútsölu eigna og samdráttar í útlánum sem dýpkuðu kreppuna enn



frekar. Alþjóðlegir bankar hafa því lagt aukna áherslu á að lausafjárstaða sé sterk, meðal annars að kröfur eftirlitsaðila. Lausafjárstaða Arion banka er góð og hefur jákvæð áhrif á lánshæfismatið.

#### **Horfur á óbreyttri lausafjárstöðu til skemmri tíma**

Fátt bendir til þess að mikil breyting á lausafjárstöðu bankans muni eiga sér stað á næstunni, a.m.k. meðan gjaldeyrishöft eru til staðar. Fjármálaeftirlitið og Seðlabankinn setja stífar reglur um laust fé lánastofnana. Reglur Seðlabankans kveða á um að lánastofnanir skulu hafa lausar eignir umfram skuldbindingar til næstu þriggja mánaða.

#### **Vel yfir kröfum Fjármálaeftirlitsins**

Arion banki uppfyllir vel allar kröfur eftirlitsaðila um laust fé. Lausafjárhlutfall var 33% í árslok 2012 en var 35% í árslok 2011. Á sama tíma var reiðufjárhlutfall 31% í árslok 2012 og 15,3% í árslok 2011. Bæði hlutföllin eru því vel yfir tilskildu lágmarki og hefur bankinn ágæta stöðu til að bregðast við umtalsverðum úttektum innlána.

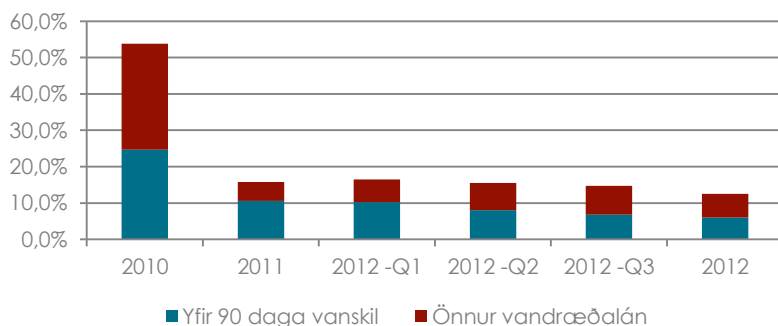
#### **Lausafjárstaða í erlendum myntum**

Bankinn gætir þess að vera með sterka lausafjárstöðu í erlendum myntum vegna fjármagnshatta.

### **Útlánaáætla og gæði eigna**

Endurskipulagningu útlána bankans miðar ágætlega. Búið er að endurskipuleggja flest lán nema í þeim tilvikum þar sem um lagalegan ágreining er að ræða. Enn ríkir nokkur óvissa um gengistryggð lán og einhverjir lántakendur eru í skjóli umboðsmanns skuldara. Í stjórnarsáttmála nýrrar ríkisstjórnar er kveðið á um að ríkissjóður muni greiða niður hluta verðtryggðra lána sem myndi bæta gæði verðtryggðs útlánasafns bankans. Á móti myndu skuldir ríkisins aukast að öðru óbreyttu. Þróun vandræðalána (e. problem loans) bankans sem hlutfall af heildarútlánnum má sjá á mynd 9 þar er hlutfallinu skipt á milli vanskilalána og annarra vandræðalána.

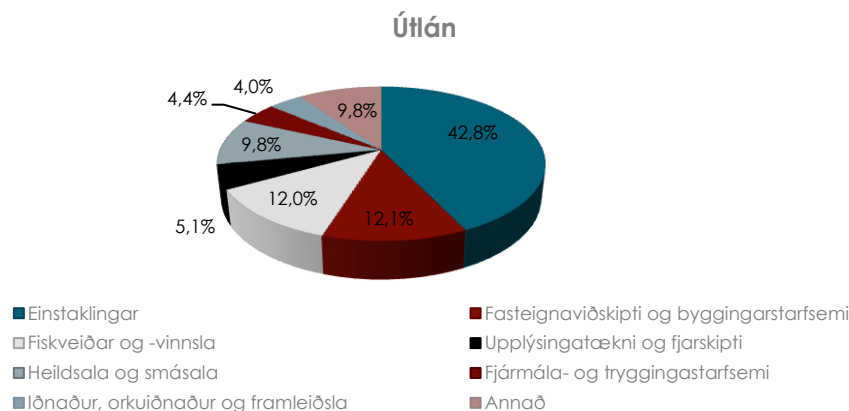
**Þróun vandræðalána Arion banka**



#### **Mynd 9**

Heimild: Arion banki

Í árslok 2012 námu lán til einstaklinga 42,8% lánasafnsins en lán til fyrirtækja námu 57,2%. Mynd 10 sýnir skiptingu útlánasafnsins eftir lántakendum.

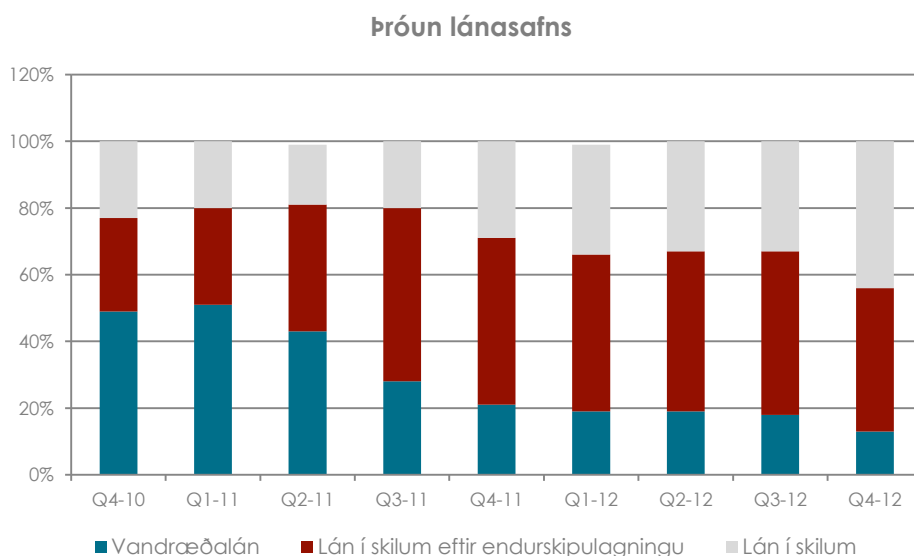


**Mynd 10**

Heimild: Arion banki

### Staða vandræðalána

Reynsla annarra þjóða sýnir að endurskipulagning útlána, í kjölfar fjármálakreppa, tekur langan tíma. Eftir því sem líður á tilheyrir sífellt stærri hluti vandræðalána einstaklingum hjá þremur stærstu bönkunum og Íbúðalánasjóði. Hluti vanskilalána hefur lækkað mikið frá árinu 2010. Á mynd 11 sést ársfjórðungsleg þróun lánasafns Arion banka miðað við LPA mælikvarða Fjármálaeffirlitsins. Auk vandræðalána eru sýnd sérstaklega lán sem farið hafa í gegnum endurskipulagningu og eru í skilum. Gera má ráð fyrir að hlutfall vandræðalána verði hátt enn um sinn þar sem enn standa eftir erfið tilfelli sem biða úrlausnar.



**Mynd 11**

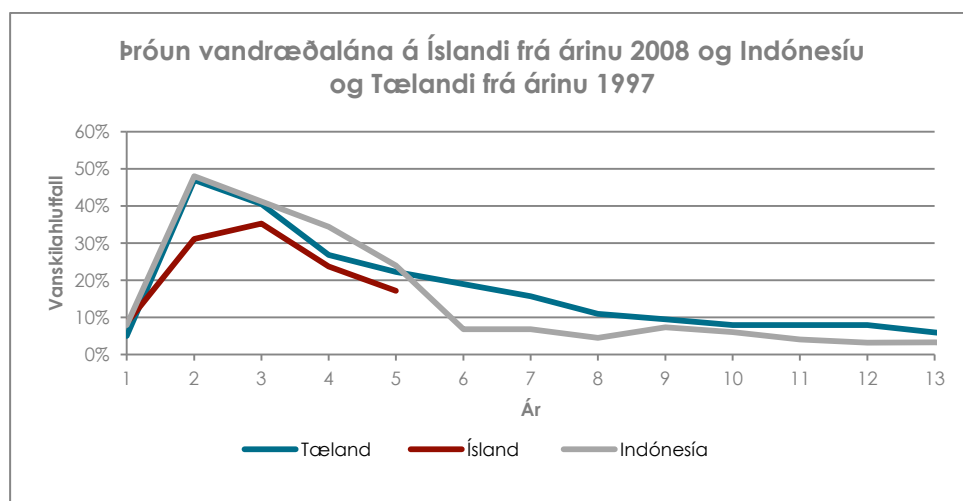
Heimild: Arion banki

Þegar hafist var handa við endurskipulagningu útlána var óvissa fólgin í því hversu mörg fyrirtæki myndu lenda aftur í vanskilum eftir að hafa farið í gegnum fjárhagslega endurskipulagningu. Hlutfall þeirra hefur verið lægra en búist var við en vert er að hafa í huga að eðlilegt er að hluti vandræðalána lendi aftur í vanskilum eftir endurskipulagningu. Annars væri hugsanlegt að kröfuhafi hefði gefið of mikið eftir af kröfum sínum.

Hlutfall vandræðalána getur í sumum tilfellum verið ofmetið. Samkvæmt reglum Fjármálaeftirlitsins skal lán, sem áður hefur verið endurskipulagt, en lendir á ný í vanskilum, skilgreint sem vandræðalán. Lánið skal skilgreint á þann hátt þar til viðskiptavinur hefur greitt af heildarfyrirgreiðslu með eðlilegum hætti sem nemur 4 afborgunum eða í 12 mánuði, hvort sem gerist síðar. Banki hefur þannig hvata til að skilgreina lán ekki í skilum eftir endurskipulagningu fyrir en líklegt megi teljast að endurskipulagningin verði varanleg.

#### Þróun annarra landa á úrvinnslu vandræðalána

Hraði úrvinnslu vandræðalána er á eðlilegu róli ef lítið er til Asíukreppunnar 1997 og þá sérstaklega Tælands og Indónesíu en aðstæður fyrirtækja þar voru að mörgu leyti svipaðar og hérlendis í kjölfar kreppunnar. Þar voru mörg fyrirtæki með lán í erlendum myntum þegar snögg gengislækkun varð. Vextir hækkuðu mikið í kjölfarið og varð því fjárhagsstaða fyrirtækjanna erfið. Fjármálafyrirtæki lentu einnig í vanda þar sem vanskilahlutfallið í fjármálakerfinu hækkaði mikið á skömmum tíma. Indónesía og Tæland nýttu sér það tækifæri sem var til staðar til að vinna sig hratt upp úr kreppunni, þar sem samkeppnishæfni þeirra jókst við gengisfall og útflutningsmarkaðir voru sterkir. Lán í vanskilum í þessum löndum urðu hlutfallslega hærri en á Íslandi, en þau náðu að vinna hlutfallið hratt niður. Úrvinnslan á Íslandi gengur ágætlega í samanburði við þessi lönd en þó má gera ráð fyrir að allt að 10 ár taki að koma vanskilahlutföllum í ásættanlegt horf (2,5%) ef miðað er við reynslu þessara landa. Mynd 12 sýnir hvernig vanskilahlutfall hefur þróast á Íslandi (hjá stóru bönkunum þrem og íbúðalánasjóði) frá hrúni í samanburði við hlutfallið hjá Tælandi og Indónesíu frá árinu 1997.



#### Mynd 12

Heimild: Úrvinnsla vanskila í íslenska fjármálakerfinu<sup>2</sup>

#### Samþjöppun útlána of mikil

Reitun hefur skoðað samþjöppunaráhættu bankans vegna áhættuskuldbindinga og telur að hún muni minnka eftir að endurskipulagningu stærstu áhættuskuldbindinganna lýkur. Þó er líklegt að banki sem starfar í einu litlu hagkerfi muni ætíð hafa mikla samþjöppun í útlánum í alþjóðlegum samanburði. Áhættuskuldbindingar 20 stærstu lántakenda er mikil, sem stendur, í hlutfalli af eiginfjárþætti A. Minni samþjöppun myndi leiða til betra lánshæfismats að öðru óbreyttu.

<sup>2</sup> Stefán Þór Stefánsson. (2013). Úrvinnsla vanskila í íslenska fjármálakerfinu.

Afskriftareikningur útlána er áfram afar hár í sögulegu og alþjóðlegu samhengi og stendur nú í 9,5% af útlánum fyrir afskriftir. Sérþæka framlagið á afskriftareikningnum var 56,4 ma.kr. og það almenna var 3,3 ma.kr. í árslok 2012, sbr. töflu 3. Áfram er líklegt að bankinn þurfi að gera ráð fyrir háum framlögum í sjóðinn en mögulega þó í minna mæli en áður þar sem endurskipulagningu lánasafnsins er nú að miklu leyti lokið og því getur bankinn farið að meta afskriftapörf á lánagrunni í stað

viðskiptagrunnar. Varðandi úrvinnsla þeirra vanskilalána sem eftir standa hefur bankinn sett sér skýr markmið og hefur mikinn vilja til að leysa úr þeim málum sem fyrst. Í árslok var vanskilahlutfallið (vanskilalán / útlán fyrir afskriftir) 12,5%. Hlutfallið hefur batnað en er þó enn hátt og hefur neikvæð áhrif á lánshæfismat.

Heildarútlán til viðskiptamanna	2012	2011	Afskriftareikningur útlána	2012	2011
Yfirdráttur og greiðslukort	46.777	43.178	Staða í upphafi árs	56.289	41.843
Víkjandi lán	573	550	Framlag ársins	17.444	27.225
Húsnæðislán	195.273	196.472	Afskriftir ársins	-9.884	-13.230
Önnur lán	383.769	377.639	Áður afskrifað	557	451
Útlán án afskriftar.	626.391	617.839	Endurflokkað	-4.625	-
Afskriftar. útlána	-59.781	-56.289	Staða í lok árs	59.781	56.289
Útlán með afskriftar.	566.610	561.550	Sérþækar afskriftir	56.440	46.776
			Almennar afskriftir	3.341	9.513
			Samtals	59.781	56.289

**Tafla 3**

Heimild: Arion banki

Í samanburði við eigið fé bankans að viðbættum afskriftareikningi útlána (AÚ) er vanskilahlutfallið (vanskilalán / (eigið fé + AÚ)) einnig hátt eða tæp 50%. Eigið fé að viðbættum AÚ sýnir hvert eigið fé hefði verið ef ekki væri búið að leggja í varasjóð vegna væntinga um töpuð útlán og kröfur.

Tafla 4 sýnir sundurliðun útlána og virðisrýnuð lán. Þar sést að áframhaldandi tilfærsla hefur orðið á lánum úr vanskilum í að vera í skilum þó hægt hafi á þróuninni. Þessi flokkun á gæðum útlána miðast við innra flokkunarkerfi bankans.

Virðisrýnuð lán	2012	2011	Sundurliðun útlána	2012	2011
Sérþækar afskriftir	56.440	46.776	Hvorki vanskil né virðismetnið	475.917	456.693
Virðism. lán án sért. afskrifta	49.997	63.982	Í vanskilum, ekki virðismetnið	40.696	40.875
Virðisrýnuð lán	106.437	110.758	Virðismetin lán án afskrifta	49.997	63.982
			Heildarútlán til viðskiptam.	566.610	561.550
			Afskriftareikningur	59.781	56.289
			Heildarútlán fyrir afskriftir	626.391	617.839

**Tafla 4**

Heimild: Arion banki

**Stórar áhættuskuldbindingar**

Engar stórar áhættuskuldbindingar eru umfram 25% lögbundið hámark. Brúttóhlutfall Dróma er 43% en vegna skaðleysisyfirlýsingar Fjármálaeftirlitsins er lítið svo á að hrein áhættuskuldbinding gagnvart Dróma sé núll þar sem nota má yfirlýsinguna sem útlánavörn gagnvart kröfunni. Stærsta áhættuskuldbindingin er rúm 18% af eiginfjárgrunni og samtals eru 6 hópar tengdra viðskiptavina með áhættuskuldbindingu umfram 10% viðmiðið. Samtala stórra áhættuskuldbindinga er 104% án trygginga en 60% að teknu tilliti til trygginga. Lögbundið hámark samtölu stórra áhættuskuldbindinga er 400% af eiginfjárgrunni en innri reglur bankans miða við lægra hlutfall.

## C. UTANADKOMANDI STUÐNINGUR

**Seðlabankinn sem lánveitandi til þrautavara**

Losun gjaldeyrishafta í hæfilegum áföngum ætti ekki að koma hart niður á bankanum meðan hann er með sterka lausafjárstöðu. Einnig hefur Seðlabankinn lýst því yfir að hann sé reiðubúinn að grípa til nauðsynlegra aðgerða til þess að mæta neikvæðum áhrifum á lausafjárstöðu einstakra stofnana og kerfisins í heild meðan losað er um gjaldeyrishöftin, í samræmi við hefðbundið hlutverk bankans í lausafjárstýringu og sem lánveitanda til þrautavara.

Allar líkur eru því á að Seðlabankinn geti varið bankana komi til mikils útstreymis þar sem aðallega yrði um krónur að ræða. Væru bankarnir með meira af erlendum lánum væri erfiðara að bregðast við á tímum þar sem erfitt er að sækja erlend lán, jafnvel fyrir ríkissjóð.

**Rekstur, efnahagur og kennitölur**

Rekstrarreikningur	2012	2011	2010
Vaxtatekjur	59.094	46.433	52.369
Vaxtagjöld	-31.952	-23.045	-32.584
<b>Hreinar vaxtatekjur</b>	<b>27.142</b>	<b>23.388</b>	<b>19.785</b>
Aukning bókfærðs virðis útlána og krafna	12.824	38.368	40.269
Virðisbreyting útlána og krafna	-17.514	-27.424	-26.787
Breytingar á endurmatsreikningi	-	-19.593	-11.604
<b>Hreinar vaxtatekjur að frádragnum virðisbreytingum</b>	<b>22.452</b>	<b>14.739</b>	<b>21.663</b>
Bóknanatekjur	16.166	16.862	10.373
Bóknanagjöld	-5.418	-6.177	-3.507
<b>Hreinar bóknanatekjur</b>	<b>10.748</b>	<b>10.685</b>	<b>6.866</b>
Hreinar fjármunatekjur (gjöld)	583	511	402
Virðisbreyting skuldabréfa Dróma			-3.500
Hreinn gengishagnaður (tap)	1.434	1.836	4.459
Áhrif hlutdeildarféлага	2.405	8	556
Aðrar rekstrartekjur	7.190	5.497	5.177
<b>Rekstrartekjur</b>	<b>44.812</b>	<b>33.276</b>	<b>35.623</b>
Laun og launatengd gjöld	-12.459	-11.254	-9.272
Stjórnunarkostnaður	-9.142	-7.810	-7.154
Framlag í Tryggingasjóð innstæðueigenda og fjárfesta	-899	-1.200	-324
Afskriftir	-1.436	-956	-819
Annar rekstrarkostnaður	-732	-796	-723
<b>Hagnaður fyrir skatta</b>	<b>20.144</b>	<b>11.260</b>	<b>17.331</b>
Tekjuskattur	-3.633	-1.912	-3.481
Bankaskattur	-1.062	-1.046	-290
<b>Hagnaður ársins af áframhaldandi starfsemi</b>	<b>15.449</b>	<b>8.302</b>	<b>13.953</b>
<b>Hagnaður (tap) af aflagðri starfsemi, að frádragnum tekjuskatti</b>	<b>1.607</b>	<b>2.792</b>	<b>-1.003</b>
<b>Hagnaður ársins</b>	<b>17.056</b>	<b>11.094</b>	<b>12.557</b>
Önnur heildarafkoma			
Þýðingarmunur vegna erlendrar starfsemi	2	112	-203
<b>Samtals heildarafkoma ársins</b>	<b>17.058</b>	<b>11.206</b>	<b>12.354</b>
<b>Óþynntur og þynntur hagnaður ársins á hlut</b>	<b>8,31</b>	<b>5,52</b>	<b>5,52</b>

Efnahagsreikningur	2012	2011	2010
<b>Eignir</b>			
Handbært fé og innstæður hjá Seðlabanka Íslands	29.746	29.200	30.628
Útlán og kröfur til lánastofnanir	101.011	69.103	67.846
Útlán og kröfur til viðskiptavina	566.610	561.550	451.219
Skuldabréf og skuldagerningar	117.730	140.568	120.112
Hlutabréf og eiginfjárgæðingar með breytilegum tekjum	16.844	14.045	10.316
Afleiðusamningar	788	674	1.126
Verðbréf til áhættuvarna	2.438	2.372	3.213
Endurmatsreikningur við Kaupþing	0	0	24.188
Fjárfestingar í fastafjármunum	28.919	27.100	27.642
Fjárfestingar í hlutdeildarfélögum	7.050	2.987	2.713
Varanlegir rekstrarfjármunir	6.311	6.271	7.365
Óefnislegar eignir	4.941	4.765	4.352
Tekjuskattsinneign	463	724	295
Fastafjármunir til sölu og aflögð starfsemi	11.923	23.886	44.464
Aðrar eignir	5.901	8.876	17.136
<b>Eignir samtals</b>	<b>900.675</b>	<b>892.121</b>	<b>812.615</b>
<b>Skuldir</b>			
Skuldir við lánastofnanir og Seðlabanka Íslands	32.990	16.160	95.646
Innlán	448.683	489.995	457.881
Fjárskuldbindingar á gangvirði	13.465	4.907	65.278
Skattskuldir	3.237	3.421	26.257
Fastafjármunir til sölu og aflögð starfsemi	1.769	4.950	999
Aðrar skuldir	40.348	38.822	4.454
Lántaka	195.085	187.203	13.514
Víkjandi lán	34.220	32.105	39.050
<b>Skuldir samtals</b>	<b>769.797</b>	<b>777.563</b>	<b>703.079</b>
<b>Eigið fé</b>			
Hlutafé	2.000	2.000	2.000
Yfirverðsreikningur hlutafjár	73.861	73.861	73.861
Varasjóðir	1.637	1.637	1.525
Óráðstafað eigið fé	49.572	32.950	28.531
<b>Eigið fé</b>	<b>127.072</b>	<b>110.448</b>	<b>105.917</b>
Hlutdeild minnihluta	3.806	4.110	3.619
<b>Eigið fé samtals</b>	<b>130.878</b>	<b>114.558</b>	<b>109.536</b>
<b>Skuldir og eigið fé samtals</b>	<b>900.675</b>	<b>892.121</b>	<b>812.615</b>

## Fyrirvarar

Við gerð þessarar greiningar og mats á lánshæfi er gengið út frá því að þau gögn og upplýsingar sem Reitun hefur fengið aðgang að til skoðunar séu sannleikanum samkvæmt og ekki liggi fyrir frekari gögn. Hafi Reitun fengið afhent ljósrit af skjölum gengur Reitun út frá því að þau séu í samræmi við frumrit viðkomandi skjala og ekki hafi verið gerðir neinir viðaukar eða breytingar á þeim eftir á. Þá er gengið út frá því að allar undirritanir á skjöl og samninga sem Reitun hefur fengið aðgang að séu réttar og skuldbindandi fyrir félagið.

Þær skoðanir og spár sem hér koma fram eru byggðar á almennum upplýsingum og mögulega trúnaðarupplýsingum sem Reitun hefur undir höndum þegar matið er ritað. Helstu heimildir eru ársskýrslur og ýmis gögn frá þeim aðila sem verið er að meta, s.s. lánasamningar, starfsreglur og fjárhagslegar sundurlíðanir auk annarra upplýsinga sem og annarra aðgengilegra opinberra upplýsinga sem birst hafa í fjölmiðlum og á öðrum vettvangi sem félagið telur áreiðanlegar. Reitun ábyrgist þó ekki áreiðanleika eða nákvæmni upplýsinganna og ber enga ábyrgð á áreiðanleika upplýsingaveitna sem stuðst er við. Upplýsingar í umfjöllun eru einungis birtar í upplýsingarskyni og þær ber ekki að skoða sem tilboð neinn hátt og þær skulu ekki nýttar á þeirri forsendu að um sé að ræða ráðleggingar vegna fjárfestinga í fjármálagerningum. Fjárfestar eru eindregið hvattir til að afla sér sjálfstæðra ráðlegginga eigin ráðgjafa áður en fjárfest er í fjármálagerningum, s.s. vegna lagalegrar eða skattalegrar stöðu sinnar. Reitun og starfsfólk Reitunar bera ekki ábyrgð á viðskiptum sem byggð eru á þeim upplýsingum og skoðunum sem hér eru settar fram.

Þrátt fyrir að þess sé sérstaklega gætt að upplýsingarnar séu réttar og nákvæmar þegar þær eru settar fram getur Reitun, eða starfsmenn Reitunar ekki borið ábyrgð á villum. Mat á upplýsingum endurspeglar skoðanir Reitunar á þeim degi sem þær eru settar fram, en þær geta breyst án fyrirvara. Hvorki Reitun né stjórnendur eða starfsmenn félagsins bera ábyrgð á beinu eða óbeinu tjóni sem hlýst af upplýsingum sem finna má í þessu mati eða dreifingu slíkra upplýsinga.

Sérstök athygli er vakin á því að áætlanir og spár geta breyst fyrirvaralaust á jákvæðan eða neikvæðan hátt og eru háðar utanaðkomandi óvissu og breytum sem gjarnan eru ekki á valdi Reitunar. Reitun og starfsmenn félagsins taka ekki ábyrgð á því ef að lánshæfismat einstakra útgefanda sem félagið hefur metið og gefið einkunn á breytist. Reitun ábyrgist ekki að gera breytingar á þeim upplýsingum sem birtar eru í skýrslunni ef forsendur þeirra breytast eða ef í ljós kemur að þær eru rangar eða ónákvæmar.

Reitun, starfsmenn Reitunar, stjórnarmenn eða aðilar tengdir Reitun kunna að eiga hagsmuna að gæta varðandi einstök félög sem greiningar, verðmatsskýrslur og annað útgáfuefni Reitunar lýtur að hverju sinni. Hagsmunir kunna að vera ýmsir t.d. sem hluthafar eða ráðgjafar, eða hagsmunir sem lúta að annarri veittri þjónustu. Útgefandi verðbréfa sem metin eru greiðir Reitun fyrir þá þjónustu. Verðmöt og greiningar eru engu að síður unnin sjálfstætt af Reitun.

Reitun á allan höfundarrétt að upplýsingum í skýrslunni. Óheimilt er með öllu að dreifa þeim upplýsingum sem finna má í matinu eða nýta þær með öðrum hætti án heimildar Reitunar.